

היא, הכוונה היא רק כלפי הדין האמור ברישא שאסור להסתפק מנוי סוכה בשבעת ימי החג מחמת שהם מוקצים למצוותם (תוס'). ויש שסובר, שכל הברייתא היא כרבי שמעון, משום שגם רבי שמעון מודה לדין 'מיגו דאיתקצא', וכמו שמצינו לעיל (מד, א) גבי נר גדול שאסר רבי שמעון משום שאינו יושב ומצפה מתי יכבה, ומתיר רק כשיושב ומצפה לשינוי המצב המוקצה. ולכן מודה שהסוכה אסורה אף ביום השמיני, כי חובתו לשבת בה גם בבין השמשות של יום שמיני מספק שמה עדיין יום שביעי הוא, וכיון שהוקצתה אז למצוה, נאסרה לכל היום השמיני מדין 'מיגו דאיתקצא'. ואפילו את נוי הסוכה שאין בהם איסור סתירה, הוא מקצה מדעתו עד שיפרק סוכתו ויטול נוי הסוכה יחד עמה (רמב"ן).

אֵלָא מִן הַסְמוּךְ לָהּ, ולא גוזרים סמוך לסוכה משום מחובר לסוכה (ריטב"א).

וְאִם הִתְנָה עֲלֶיהָ הַכֹּל לְפִי תְנָאוֹ, אבל על הסתפקות ממותר השמן של נר שבת לא מועיל תנאי, כיון שהקצהו ודחאו בידים בבין השמשות לצורך שבת, ולמוקצה מחמת איסור שדחאו בידים לא מועיל תנאי (תוס' לעיל מד, א ד"ה שבנר; תוס' ביצה ל, ב ד"ה אמר ובעל המאור שם). ויש סובר, שאין תנאי מועיל במוקצה כלל, כיון שמוקצה מחמת איסור אינו נעשה מוקצה מחמת דעתו, ותנאי מועיל על נוי סוכה בלבד, שכיון שאינו בודל מהם לא הוקצו כלל (ראב"ד בהשגתו על בעל המאור שם, וראה ביאה"ל תיקי, ח ד"ה נוטלים). ויש סובר, שלעולם מועיל תנאי, גם למוקצה מחמת איסור שדחאו בידים (רמב"ן בשם הירושלמי). ■ להלכה, לדעת השו"ע מועיל תנאי גם בדחאו בידים [כדעת הרמב"ן]. ולדעת הרמ"א לא מועיל תנאי אפילו אם לא דחאו בידים [כדעת תוס' ובעל המאור] (שו"ע או"ח רעט ד, ורמ"א שם, וביאה"ל תיקי שם). ותנאי בנוי סוכה, לדעת הכל מועיל (שו"ע שם תרלח, ב).

כְּעֵין שְׁמֹן שֶׁבִנְר קְאָמְרִינָן וְכוּ', שמודה רבי שמעון במוקצה שדומה לשמן שבנר בכך שהוקצה למצוה אף אם לא הוקצה לאיסורו. והואיל והוקצה למצוה הוקצה לאיסורו הכוונה שהוא מוקצה למצוה כל זמן איסורו דהיינו בשעה שדולק, אבל לאחר שכבה אין בו מצוה, ובטלה הקצאתו (רש"י; תוס' סוכה ט, א ד"ה מנין). ויש שפירשו, שמודה רבי שמעון במוקצה שהוא כעין שמן שבנר בכך שהוקצה למצוה או לאיסורו, שדי באחד מטעמים אלו להחשיבו מוקצה (מיוחס לר"ן; מאירי). והאופן של מוקצה למצוה בלבד הוא כגון נוי סוכה, ומוקצה לאיסור בלבד הוא כגון נר שאינו של מצוה שהדליקוהו כמה ימים לפני שבת, או שהדליקוהו במקום בו לא משתמשים בשבת (שפת אמת).

אֵין מוֹקְצָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֵלָא גְרוּגְרוֹת וְצִימוּקִים בְּלִבְדֵּי, שהעלם לגג ליבשם והשתהו שם מעט, אינם ראיות לאכילה (רש"י), והואיל ויתכן ועדיין לא יבשו כל צורכן, מקצת הלחלוחית שבתוכם מסריחה ונפשו של אדם קצה מהם, הם מוקצה לרבי שמעון מחשש שהם עדיין סרוחות ואינם ראיות לאכילה (תוס' ורבינו פרחיה), וכשאינם ראויים פשיטא שאסורים בטלטול כאבנים ועפר, והחידוש שאסורים אפילו לאחר שהתייבשו הם התייבשו בשבת, וגם שאסורים אפילו קודם שנעשו לא ראויים, כי מיד אחר תניתנם על הגג הם נמאסים (ע"פ שפת אמת בתוס' ד"ה אלא), ואפילו אם התייבשו לפני שבת, מסיח דעתו עד שיזמינם מחדש (ע"פ שפת אמת בתוס' שם, וחזו"א או"ח מד, ו). ויש סוברים שכל האיסור הוא קודם שיתיבשו, אבל אם התייבשו מותרים אפילו התייבשו בשבת (ראש יוסף הלקו ע"ב בדעת רש"י; העמק שאלה שאלתא ז, מז, בדעת היר"ף והרמב"ם).

וְאֵין מִנִּיחִין נֵר עַל גְּבֵי דְקָל בְּיוֹם טוֹב, שכיון שנר מותר בטלטול ביום טוב, יש חשש שיבוא ליטול ביום טוב מהדקל ויחזור ויניחנו עליו, ונמצא משתמש באילן [השימוש באילן הוא בכלל גזירת חכמים (ביצה לו, ב) שלא לעלות עליו שמה יתלוש ממנו]. אבל הנטייה לבדה אינה נחשבת לשימוש באילן (ע"פ חתם סופר השלם בשם בינה לעתים בדעת רש"י). ויש סובר, שהנטייה עצמה נחשבת לשימוש באילן גם אם לא יחזור ויניחנו עליו (חתם סופר בדעת רש"י). ויש סובר, שהנטייה מן האילן אסורה מחשש שמה כשיבוא ליטול ישען בגופו על האילן או ענפיו [שלדעתם השתמשות בגופו באילן היא האסורה] (ריטב"א עיבובי לב, ב). ויש סוברים, שאין איסור השתמשות באילן כלל, ומה שאסרו להניח על גביו את הנר, הוא מחשש שמה יעלה עליו (רא"ש ה, ב; ראב"ה רד). ■ להלכה, מותר להניח נר על אילן בערב שבת, אבל אין מניחין ביום טוב, ואפילו מבעוד יום (שו"ע או"ח רעז, ד, ותקיד, ו), ואסור ליטול בשבת וביום טוב מן האילן, מחשש שמה ישען עליו [כדעת הריטב"א] (משנ"ב שלו, יב).

שְׁעַת הַדְּחָק שְׂאֵנִי, סכנה (רש"י). ואין הכוונה לסכנת נפשות, שבזה פשיטא שמוותר, אלא הכוונה היא סכנת ממון או צער הגוף (ריטב"א, וראה משנ"ב רטט, א ושעה"צ שם ג), או שהכוונה היא לחשש רחוק של סכנת נפשות, שאינו דוחה איסור תורה (רעק"א), או שהפירוש הוא סכנת נפשות ממש, אך מאחר ובאה על ידי פשיעתו [שהיה לו להניחה על שולחנו ולא הניחה, כמבואר בתוס'] אינה דוחה שבת (הכמת שלמה או"ח כטט).

כְּדִי הוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן לְסַמֵּךְ עֲלָיו בְּשַׁעַת הַדְּחָק, אמרו כן רק בדינים דרבנן, וכשאמרו כן בדאורייתא, הוא משום שלכתחילה היה נראה להם דבריו (חזו"א אה"ע ז' קלד, לדף יד ד"ה והא).

חֲטִימִים שְׂוֶרְעָן בְּקִרְקַע, ועדיין לא השרישו (רש"י), שאם השרישו אסור ליטול משום 'תולש'. ומדובר גם כשאין מכוסות בעפר, שאם מכוסות אסור ליטול משום טלטול העפר שהוא מוקצה (ריטב"א), או משום חורש (מאירי). ומה שאין מוקצות מחמת חסרון כיס אף שמקפיד שלא לאוכלן כדי שיצמחו, הוא משום שמוקצה מחמת חסרון כיס שמייחדו לשימוש אחר מותר (אבני נזר או"ח תב, ו, ואגלי טל רי, ו, וראה משנ"ב מהדור דרשו שי הע' 3).

וּבִצְיִים שְׁתַּחַת תְּרַנְנוּלָת, ועדיין אין בהן אפרוח, שאם יש בהן אסור לטלטלן, כמבואר הלקו (ע"ב) בגמ' (ריטב"א). ויש הסובר, שמדובר בתוך שלשה ימים לדגירתה, שאחר דגירת שלשה ימים מבואר בגמ' (פסחים נה, ב) שהביצה כבר אינה ראויה לאכילה (יעב"ץ).

הֵיכָא דְלֵאל דְּחִיָּה בְּיָדִים, כגון בהמה שמתה בשבת (ריטב"א). **וְעֵיטְרָה בְּקִרְמִים וְכוּ'**, האריכה הגמ', כדי ללמד האדם כיצד ראוי להתנאות במצוות (חדש האביב [לבעל הפלא יועץ]).

יֵינוֹת שְׁמִינִים, בכלי זכוכית (רש"י), ומכאן ראה שגם דבר הנתון בכלי נחשב נוי סוכה, ואפשר דוקא אם נתנם בכלי זכוכית שקופים שתכולתם נראית (ערוך לנר סוכה י, א).

אִסוּר לְהִסְתַּפֵּק מִקֵּן, אבל אתרוג הנתלה לנוי סוכה מותר ליטלו לצורך מצוה, כי 'מצוות לאו ליהנות ניתנו', ועוד, שאיסור ההסתפקות הוא משום ביזוי מצוה [ראה לעיל (כב, א)], ואם משתמש למצוה אחרת אינו ביזוי (שו"ת חתם סופר או"ח קפד).

עַד מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הַתְּרוּן, וזן וזן אינו כרבי שמעון, שהרי לדעתו ביום השמיני שכבר עבר חג הסוכות, מותר להסתפק מהם, וכשם שהתיר שימוש במוותר השמן אף על פי שהוקצה למצוה, לפי שחולק על דין 'מיגו דאיתקצא'. ומה שאמרו 'וממאי דרבי שמעון